

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ВІСНИК

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (42)

**РІК НЕЗЛАМНОСТІ! РІК ПЕРЕМОГИ!
*УСІМ ОСВІТЯНАМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ...***

Вінниця – 2023

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
ВИПУСК № 1 (42)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія ВЦ № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року
Журнал
(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік
Мова видання: українська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 7 від 23 лютого 2023 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкара С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 1(42) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2023. 146с.

ЗМІСТ

С Л О В О   Р Е Д А К Т О Р А

ТУРЛЮК СВІТЛАНА, ЮНАШ ВІКТОРІЯ

ГОЛОВНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ І ФОРМ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ КОЛЕДЖУ 5

Ф І Л О Л О Г І Ч Н І   С Т У Д І Ї

БАБІЙ АЛЛА, ВЕРЕМІЙ А. А.

МІСІЯ, БАЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ЗАВДАННЯ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ ФІЛОЛОГІВ-СЛАВІСТІВ 13

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, БІЛИК ІРИНА

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРНО ОБДАРОВАНОЇ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ 19

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ГУЧОК НАДІЯ

КОРОТКИЙ ЕКСКУРС В ІСТОРІЮ СТАНОВЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСИ ДО СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ 25

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ІВАШКО АНАСТАСІЯ

ІСТОРИЧНА ІНВЕРСІЯ В ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ ЯК АВТОРСЬКИЙ ПРИЙОМ БАЧИТИ СВІТ ІНАКШЕ 31

МИХАЛЬЧУК ОЛЕСЯ, ДЕРЕВЕНКО ОЛЕКСАНДРА

THE IMPACT OF ENGLISH BIBLICAL TRANSLATIONS ON THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE AND LINGUISTICS 38

П С И Х О Л О Г О - П Е Д А Г О Г І Ч Н І   С Т У Д І Ї

СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 44

ГОРОДЕЦЬКА ВАНДА

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХОДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 57

БАРЩЕВСЬКА ІННА

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ АСПЕРГЕРА ТА СДУГ 61

ЦІСАР ІРИНА, БОРОДІЙ ОЛЬГА

РОЛЬ КАЗКИ В РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ 65

ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, КАПУСТА ДАР'Я

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТЕЖИНИ В ОЗНАЙОМЛЕННІ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ 68

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ПЕДОЧЕНКО АНАСТАСІЯ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ 72

ЦІСАР ІРИНА, РУМЯНЦЕВА ВІКТОРІЯ

ВПЛИВ АРТ-ТЕРАПІЇ НА МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКА..... 78

МАРЦЕНЮК ОЛЕНА

ПСИХОЛІНГВІСТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ СУЧАСНИХ ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ..... 82

Н А У К О В О - М Е Т О Д И Ч Н І С Т У Д І Ї

БУГА ОКСАНА

НАБУТТЯ ПРОФЕСІЙНО-ЗНАЧУЩИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ДІЛОВИХ ІГОР..... 88

ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО

ЕВОЛЮЦІЯ МЕТОДИКИ ТРЕНУВАННЯ В БІГОВІ НА ВИТРИВАЛІСТЬ..... 93

СКРИПНИК НАДІЯ, ВОЛКОТРУБ А.О., ДЕМЧУК ВЕРОНІКА

STORYTELLING ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ТРЕНД ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ..... 98

СКРИПНИК НАДІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МАКСИМЕНКО Н. В., ТКАЧУК ТЕТЯНА

МЕТОДИ СТИМУЛЮВАННЯ І МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ..... 104

ШУСТОВА НАТАЛІЯ, ГОРБАТЮК А. В.

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПИСЬМОВОГО ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ..... 109

СТЕПОВА АЛЛА

МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ..... 114

ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, ЦІСАР ІРИНА

ВИКОРИСТАННЯ «РОЗВИВАЮЧОГО ПРОСТОРУ» ЗА М. МОНТЕССОРІ ДЛЯ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ..... 118

ЯРЕМЧУК ОКСАНА

ФОРМУВАННЯ ІНІЦІАТИВНОСТІ І ПІДПРИЄМЛИВОСТІ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ ЗА ДОПОМОГОЮ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЗАДАЧ ФІНАНСОВОГО ЗМІСТУ..... 123

В І Д О М І І М Е Н А

ПОХИЛЮК ОЛЕНА

«ТОЙ, ЩО СЕРЦЕ ОБЕРНУВ У СУРМУ» (бесіда до 115-річчя від дня народження Олега Ольжича (приклади поезії за збіркою «Незнаному воякові»)..... 127

КІСЕЛЬОВ ДМИТРО

Б. ШОУ. ХУДОЖНЯ ПРАКТИКА: ПРОБЛЕМИ І ТРАДИЦІЇ..... 130

ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ

ПЕРШІ ПІВ ТИСЯЧІ РОКІВ З ІСТОРІЇ ШПИКОВА..... 133

ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ
**ПОЗАКЛАСНА РОБОТА З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРНО ОБДАРОВАНОЇ ТВОРЧОЇ
ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ**

УДК 378.091.33 – 027.22 : 821.161.2

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА

*викладач-методист кафедри української філології
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

БІЛИК ІРИНА

*студентка філологічного факультету
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

У статті червоною ниткою проходить думка про необхідність вирішення проблеми результативності організації позакласної роботи з літератури на уроках та в позаурочний час, висвітлено її основні завдання, особливості організації, названо найдієвіші форми і методи, що сприяють ефективності основних напрямків діяльності педагога-словесника у даній царині.

Ключові слова: *позаурочні заходи, мовна сфера, близька мотивація, літературний твір, інтерес до літератури, зацікавленість.*

Постановка проблеми. Учителі-словесники, як ніхто, з кожним роком все більше і більше відчують, наскільки особливо актуальною стає проблема розвитку читацької самостійності школярів та потреби реорганізації позакласної роботи, оскільки саме сформованість навичок самостійної роботи з книжкою є передумова інтелектуального та духовного світу дитини. Як відомо, духовне відображення українського народу неможливо уявити без живодайного впливу художньої літератури на формування національної самостійності, бо саме література є одним із активних чинників суспільного виховання совісті, моралі, загальнолюдських цінностей, інтелектуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Працюючи над вивченням та

вдосконаленням форм і методів позакласної роботи, дослідники спрямували свою роботу в трьох напрямках:

– методика підготовки та проведення позакласної роботи (Л. Базильчук, В. Білоусова, П. Глухова, Д. Григор'єв, І. Гришай, Т. Калечиць, З. Кейліна, І. Колесник, Б. Купріянов, В. Кутьєв, В. Лозова, Н. Мойсеюк, М. Петрухіна, В. Сипченко, С. Смірнов, Г. Троцько, М. Фіцула, М. Чепіль, Н. Шеліхова та ін.);

– організація позакласної роботи з української літератури (В. Андрусенко, Т. Бабійчук, Л. Базиль, Т. і Ф. Бугайко, Н. Волошина, О. Куцевол, А. Лісовський, В. Неділько, Є. Пасічник, С. Пультер, А. Ситченко, Б. Степанишин, Г. Токмань);

– зміст і специфіка позакласної роботи в розвитку творчих здібностей підлітків (В. Белова, Л. Бруднов, І. Винниченко, А. Возняк, В. Горський, А. Журкіна, І. Колесник, О. Лаврентьєва, Е. Марієнгоф, Л. Якубова та інші).

Ми ж у своїй роботі будемо опиратися на праці тих науковців, котрі вивчали передумови та умови успішного проведення позакласної роботи з української літератури.

Метою статті є звернути увагу на важливість позакласної роботи у навчально-виховному процесі освітніх закладів, проаналізувати шляхи, форми, методи та прийоми такої роботи, підкреслити її необхідність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнення різних поглядів щодо визначення позакласної роботи з літератури надає можливість тлумачити її як систему різноманітних організаційних форм і видів діяльності, що проводяться в позаурочний час у сфері шкільного освітнього середовища та відкривають додаткові можливості для розвитку творчих здібностей учнів у галузі мистецтва слова.

Методисти С. Пультер й А. Лісовський вважають, що метою позакласних заходів з літератури є розширення літературної освіти учнів, поглиблення читацької культури школярів, розвиток творчих літературних здібностей дітей, виховання естетичних смаків юних літераторів, закріплення громадянських та моральних світоглядних позицій школярів на матеріалі творів художньої літератури тощо [6, с.119].

Отож, метою позакласної роботи з української літератури є формування й розвиток літературно обдарованої творчої особистості учня, забезпечення його всебічного й гармонійного розвитку, задоволення різноманітних освітніх запитів та пізнавальних інтересів.

Розглядаючи питання завдань позакласної роботи, В. Войчук наголошує на:

1) формуванні творчої спрямованості особистості;

2) розвитку рис характеру: цілеспрямованості, ініціативності, допитливості, критичності, самостійності, вимогливості, наполегливості, винахідливості, оригінальності, готовності до виправданого ризику, а також організованості, працелюбності, порядності, відповідальності тощо;

3) формуванні творчої самосвідомості, що виявляється в самопізнанні та адекватній самооцінці, самовдосконаленні, емоційній саморегуляції;

4) розвитку творчих якостей інтелекту – діалектичного та цілісного сприйняття дійсності, спостережливості, творчої уяви і фантазії, інтуїції, уваги й пам'яті;

5) розвитку творчого потенціалу учнів – бажання систематично здобувати нові знання в певній галузі, уміння творчо їх використовувати, експериментувати, досліджувати;

6) формуванні якостей творчої особистості й відповідного індивідуального стилю діяльності та поведінки;

7) вихованні в школярів здатності до творчого спілкування з діячами науки,

техніки, культури, мистецтва, уміння вести діалог, висловлювати свою думку тощо [2, с. 31].

М. Белікова вважає, що позакласна робота спрямована на вирішення низки завдань: формування в учня позитивної Я-концепції; створення сприятливих умов отримання позитивного досвіду роботи в колективі; формування необхідності продуктивної, соціально корисної діяльності відповідно до нахилів учнів та можливість самостійно її організовувати; формування моральних, емоційних, вольових компонентів світосприйняття; розвиток пізнавальних інтересів; організація вільного часу школярів.

На нашу думку, до основних завдань позакласної роботи з української літератури належать:

- 1) формування пізнавального інтересу школярів до української літератури;
- 2) виявлення й розвиток індивідуальних творчих здібностей та нахилів, літературної обдарованості учнів;
- 3) закріплення, збагачення та поглиблення знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці;
- 4) створення, за висловленням В. Сухомлинського, інтелектуального фону, що сприяє свідомому й глибокому засвоєнню літературознавчого матеріалу;
- 5) розвиток творчої активності, ініціативи, самоосвіти учнів;
- 6) удосконалення вмінь і навичок усного й писемного мовлення, використання джерел інформації;
- 7) формування в учнів наукового світогляду;

8) організація інтелектуальних розваг школярів, поширення виховного впливу на учнів у різних напрямках виховання.

Позакласна робота характеризується низкою особливостей, до яких

Л. Якубова відносить: висунення на перший план творчих і продуктивних завдань; «занурення» в діяльність; формування сенсів і цілей діяльності; відповідність завдань логіці зростаючої креативності результату, їх спрямованість на спонукання школярів до самореалізації в діяльності, висунення нових цілей, зміни смислових установок, при цьому завдання спрямовані на розширення зони найближчого творчого розвитку учнів.

Нам імпонує думка Д. Ліфференка, який наголошує на врахуванні таких особливостей при організації позакласної роботи:

- ✓ формування взаємин на основі творчої співпраці;
- ✓ організація навчання на основі особистісної зацікавленості учня, його індивідуальних інтересів і здібностей;
- ✓ превалювання ідеї подолання труднощів, досягнення мети в спільній діяльності педагога та учнів, самостійній роботі школярів;
- ✓ вільний вибір форм, напрямів, методів діяльності;
- ✓ розвиток системного, інтуїтивного мислення, уміння «згортати» й деталізувати інформацію;
- ✓ гуманістичний, суб'єктивний підхід до виховання;
- ✓ створення нового педагогічного середовища [5, с. 38].

Найбільш важливими для позакласної роботи з літератури, спрямованої на

розвиток творчих здібностей і заняттями, адже вона розв'язує ті ж літературних обдарувань учнів, на наш погляд, є такі її особливості:

- ✓ здійснюється у вільний від основного навчання час;
- ✓ добровільність, ініціативність і активність усіх учасників;
- ✓ відсутність жорсткої регламентації й обов'язкового результату, примусу й системи оцінок;
- ✓ вільний вибір напрямів, видів, форм діяльності, можливість урізноманітнювати зміст, методи і форми навчально-виховної роботи, використовувати інноваційні методики (ігрові, творчі, проєктні, проблемно-пошукові тощо);
- ✓ акцент на організації різних форм творчої діяльності, які мають переважно практичну спрямованість, а не на пояснювально-інформаційному способі навчання;
- ✓ гнучкість і варіативність позакласної роботи, орієнтація на розвиток творчих здібностей, пізнавальних інтересів, індивідуальних задатків і нахилів учнів, а не реалізацію освітніх стандартів;
- ✓ більша відкритість, безпосередність і неформальність спілкування;
- ✓ можливість вільного самовизначення й самореалізації особистості;
- ✓ практично-діяльнісне спрямування позакласної роботи та її проведення на засадах особистісно зорієнтованого підходу.

Теоретики й практики наголошують на проведенні позакласної роботи з літератури в тісному зв'язку з класними

Вагомість позакласної роботи у формуванні й розвитку творчих здібностей особистості на сучасному етапі функціонування системи шкільної літературної освіти визначається її функціями.

Оскільки позакласна робота з української літератури є складовою педагогічної діяльності, можна відзначити подібність їх функцій.

І. Зимня, узагальнюючи дослідження вчених Н. Кузьміної, О. Щербакова, В. Богословського, О. Боборикіна, Ю. Кожухова, В. Сластьоніна та ін., усі функції педагогічної діяльності поділила на дві групи – ціленаправлені та організаційно-структурні. До першої групи належать орієнтаційна, розвивальна, мобілізуюча й інформаційна функції, до другої – конструктивна, організаторська, комунікаційна та гностична [3, с. 244].

В. Семиченко розглядає всі функції, які виконує вчитель у процесі професійної діяльності в кількох проєкціях і на різних рівнях: термінальні, або функції-цілі (навчальна, виховна, розвивальна, соціалізуюча та ін.), інструментальні, або функції-засоби (інформативна, діагностична, стимулююча, прогностична, психотерапевтична, рекреаційна та ін.), операційні, або функції-прийоми (управлінська, коригувальна, методична).

Ряд учених (Г. Глухова, Т. Калечиць, З. Кейлина, М. Петрухина, Я. Фруктова) виділяють такі основні функції позакласної роботи:

- ✓ освітня – одержання позапрограмних знань;
- ✓ виховна – збагачення й розширення культурного простору освітнього середовища, формування в учнів чітких моральних орієнтирів, екологічної культури поведінки;
- ✓ креативна – розвиток творчого потенціалу особистості;
- ✓ компенсаційна – доповнення базового компонента середньої освіти новим змістом, напрямками та сферами діяльності;
- ✓ рекреаційна – організація змістового дозвілля як сфери відновлення психофізичних можливостей учня;
- ✓ профорієнтаційна – сприяння у визначенні життєвих прагнень особистості, формування стійкого інтересу до соціально значущих видів професійної діяльності;
- ✓ інтеграційна – збагачення змісту знань учнів основами інших навчальних предметів;
- ✓ соціалізаційна – засвоєння школярем соціального досвіду на основі взаємодії з іншими суб'єктами навчання;
- ✓ самореалізаційна – самовизначення учня в соціально-культурних формах життєдіяльності, проживання ним ситуації успіху.

Т. Іваха на основі аналізу наукових джерел робить висновок про поліфункціональність позакласної діяльності й зазначає, що в ній поєднується конструктивна, комунікативна, гностична, інформаційна, проєктивна, мобілізаційна, орієнтаційна, гуманістична, діагностична та розвивальна функції [4, с. 37].

З огляду на вищесказане, доходимо висновку, що мета й завдання багатофункціональної позакласної роботи вчителя-словесника спрямовані на розвиток всебічно розвиненої особистості.

Специфіка позакласної роботи потребує відповідних професійно-особистісних якостей педагога, індивідуального стилю мислення, спрямованого на творчий пошук оригінальних рішень, розвиток літературних здібностей старшокласників у позаурочний час. А. Бруднов підкреслює, що своєрідність цього виду діяльності пов'язана з інноваційними ідеями: гуманістичної спрямованості освіти (відмова від функціональної заданості цього процесу, самовизначення дитини, формування особистісної позиції, перехід від культури корисності до культури гідності); ієрархії педагогічних цілей побудови індивідуалізованих систем навчання, перетворення знання на інструмент творчого освоєння світу, включення науково-дослідної діяльності в процес навчання [1, с. 2].

Не слід забувати, що позакласна робота сприяє розширенню сфери застосування вмінь і навичок, які були здобуті на уроках, та розширенню мовної сфери. Якщо позакласна робота супроводжує увесь курс вивчення української літератури у школі, то воно успішно підтримує так звану близьку мотивацію, так як у кожному елементі навчального процесу створюються умови для застосування набутих знань, умінь і навичок, що, в свою чергу, забезпечує стійке позитивне ставлення до навчання.

Видатний педагог Василь Олександрович Сухомлинський

наголошував, що книга виховує дитину, надає наснаги, допомагає жити, всебічно розвиває, примушує хвилюватися за своїх героїв, занурюватися у світ казок, фантазій, пригод, вона дає можливість стати її головним героєм та відчувати на собі все вищесказане. Тому читання книжок у системі виховання сучасної української школи займає особливе місце. Понад 30 років видатні педагоги, вчені України працюють над проблемами поліпшення уроків позакласного читання та позакласної роботи з літератури – розробляють методичні рекомендації до підготовки і проведення уроків позакласного читання та їх проведення, тематику занять, бо позакласне читання – це керівництво самостійним читанням. Воно є чудовим засобом виховання, розвиває бажання учнів вчитись, багато знати та вміти, прищеплювати любов до своєї рідної країни, до Батьківщини, виховує патріотизм та гуманізм, формує соціальне та громадське самопізнання школярів.

Важливо, щоб часто використовувались в позакласній роботі цікаві за формою проведення види роботи. Це різного типу змагання, загадки, казки, ігри тощо. Всі вони ефективні лише тоді, коли змістовні, вимагають застосування знань з літератури, присвячені певній темі – темі позакласної літературної екскурсії, на якій практикуються. В екскурсійній роботі учні (особливо

старших класів) розвивають навички дослідження і знаходять вихід своїм індивідуальним здібностям та рисам характеру.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналізуючи особливості позакласної роботи з літератури, Ми можемо ствердити, що позакласна робота з української літератури дає цікавий матеріал для літературного дослідження, у розгортанні позакласної роботи з літератури велика роль належить різним видам пропаганди та інформації. Випуск спеціальних бюлетенів, оформлення куточків, листків-інформації про деякі нові питання літературознавства, виставки цікавих книг, радіопередачі про життя українських письменників та викличуть у дітей інтерес до позакласної роботи. Збудивши цей інтерес, учителі легко підтримають його, планово організовуючи позаурочну літературознавчу роботу в усіх її різновидах.

Зібраний нами матеріал може стати в пригоді вчителів-словесників на уроках української літератури, засіданнях мовних та літературних гуртків, під час проведення свят та літературних конференцій.

Отже, позакласна робота має плануватись і проводитись так, щоб відомості, явища опрацьовувались учнями в певній системі, послідовності, у взаємозв'язку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376
2. Енциклопедія освіти [гол. ред. В. Г. Кремень]. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

3. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. 380 с.

4. Маловік С. В. Розвиток пізнавальних інтересів учнів у позанавчальний час. URL : <http://osvita-dnepr.com/index.php/metodichni-rekomendatsiji/2210-rozvitok-piznavalnikh-interesiv-uchniv-u-pozanavchalnij-chas>

5. Поняття позакласної виховної роботи. URL : <http://www.rozumniki.ua/ua/view-articles/id-ponyattya-pozaklasnoyi-vihovnoyi-roboti-45.htm>

6. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 312 с.

Стаття надійшла до редакції

11 лютого 2023

КОРОТКИЙ ЕКСКУРС В ІСТОРІЮ СТАНОВЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСИ ДО СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

УДК 37.016 : 821.161.2 (091)

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА

*викладач-методист кафедри української філології
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

ГУЧОК НАДІЯ

*студентка філологічного факультету
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

У статті розглянуто основні етапи становлення методики викладання української літератури з часів Київської Русі до середини ХХ століття, а також названо найвидатніших діячів, окреслено їхній внесок та заслуги у цій галузі.

Ключові слова: *методика навчання, комплексне виховання, методична думка, робота з книгою, літературний твір, підготовка майбутніх учителів.*

Постановка проблеми. Питання і практичної складових професійної освіти підготовки майбутніх учителів української вчителів-словесників.

літератури до роботи з фактами і явищами Отже, створення й досягнення літературного твору важливі як процеси, літературного процесу є складовою що змінюють кордони (горизонти) комплексної проблеми формування свідомості суб'єктів, які їх здійснюють. готовності учителів-словесників до роботи Саме так буття літературного твору вхо- з теоретико-літературними поняттями. дить в коло великого буття, здійснюючи Ефективність вирішення зазначеного на нього вплив, масштаби котрого ще не питання визначається сучасним станом і вповні усвідомлені. Подієва, буттєва, онтологічна сутність літературного твору перспективами реформування теоретичної